

6. ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ 374

- Л.Р. Кучер*
 ЗНАЧЕННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В УПРАВЛІННІ
 ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА 374
- О.М. Замрій*
 СУЧАСНІ ПІДХОДИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТКУ
 ПЕРСОНАЛУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ 378
- Ю.І. Дем'янчук*
 ВПЛИВ МІГРАЦІЙНОГО КАПІТАЛУ НА ЗРОСТАННЯ
 СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇН,
 ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ 384
- Б.І. Синякевич, О.Л. Малиновська*
 ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
 ПЕРЕКЛАДУ ПОВІСТІ-ПРИТЧІ РІЧАРДА БАХА
 "ЧАЙКА ДЖОНАТАН ЛІВІНГСТОН" УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ 393

ДО ВІДОМА АВТОРІВ СТАТЕЙ 403

**1. ЛІСОВЕ ТА САДОВО-ПАРКОВЕ
 ГОСПОДАРСТВО**

УДК 630*165.3 *Ст. наук. співроб. Ю.І. Гайда¹, д-р с.-г. наук; ст. наук. співроб. Р.М. Яцик², канд. с.-г. наук; проф. В.І. Парпан¹, д-р біол. наук*

**ЛІСІВНИЧО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖІ
 ОБ'ЄКТІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛІСОВИХ ГЕНЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ**

Висвітлено підходи, які використовують у різних країнах під час формування мережі об'єктів цінного генофонду лісових деревних порід. На прикладі генетичних резерватів бука лісового та дуба звичайного у Західному регіоні України проведено оцінку можливості використання лісорослинного та лісонасінного районувань, лісової типологічної класифікації за основу такої мережі. Виявлено стохастичну залежність мінливості окремих показників селекційної та формової (за типами кори) структури насаджень генетичних резерватів бука лісового та дуба звичайного від фактора належності до лісонасінних та лісорослинних районів (підрайонів), типів лісу та лісорослинних умов. Для бука лісового між цими предикторами та комплексом показників селекційно-формової структури резервату виявлено середні ($R = 0,557 \dots 0,786$), а для дуба звичайного – дещо тісніші канонічні кореляції ($R = 0,775 \dots 0,807$).

Ключові слова: цінний генофонд, генетичні резервати, лісорослинне районування, лісонасінне районування, лісова типологія.

Вступ. Формування оптимальної мережі об'єктів цінного генофонду є одним із пріоритетних завдань стратегії збереження та невиснажливого використання лісових генетичних ресурсів в Україні. Критеріями оптимальності такої мережі можуть бути: повнота охоплення нею цільових видів лісової дендрофлори та їх внутрішньовидової мінливості; оптимальний розмір об'єктів цінного генофонду лісових деревних порід *in situ* та *ex situ*; оптимальна структурно-просторова організація таких об'єктів; достатня кількість об'єктів генозбереження та їх оптимальний розподіл в межах ареалу цільової породи.

Стосовно можливості та терміновості проведення заходів зі збереження лісових генетичних ресурсів (ЗЛГР) для певних деревних і кущових видів лісів України уже здійснено певні узагальнення [4, 19]. Запропоновано також підходи, які можуть бути застосовані для оптимізації розмірів і структурно-просторової організації об'єктів лісових генетичних ресурсів *in situ* [5, 6]. Однак все ще залишається відкритим питання про те, якої існуючої класифікаційної системи лісів доцільно дотримуватися під час формування оптимальної мережі об'єктів генозбереження і чи можуть для цього використовуватися лісівничо-екологічна класифікація, лісорослинне, лісонасінне районування.

У європейських країнах по-різному вирішують це питання. Так, наприклад, в Австрії під час створення та розширення мережі лісових генетичних резерватів (ЛГР) дотримуються принципів повного охоплення ними усіх лісових рослинних угруповань, висотних поясів [17]. Вважають, що поточний геог-

¹ Український НДІ гірського лісівництва ім. П.С. Пастернака;

² Прикарпатський НУ імені Василя Стефаника;

рафічний розподіл генетичної структури окремих деревних видів можна охопити за допомогою ЛГР, відібраних за екологічним та фітоценологічним принципами. Станом на 31.12.1997 р. у цій країні було відібрано 295 резерватів на площі 8574,3 га, які представляли 19 типів природних лісових угруповань [18]. У Данії перед формуванням мережі об'єктів генозбереження здійснювалося розроблення геноекологічного зонування території країни [16], в Швейцарії – перед відбором ЛГР встановлюють геоморфологічне районування, висотне зонування, міграційні шляхи в післяльодовиковий період [15].

В Україні за визначеннями, які наведені у відомчих нормативно-правових документах [10, 11], генетичні резервати повинні охоплювати увесь спектр цінних з генетико-селекційного погляду природних насаджень в межах природно-кліматичних (або лісонасінних) районів. Однак, до цього часу у вітчизняній науковій літературі є недостатньо емпіричних даних, які б підтверджували або ж спростовували такий підхід до формування мережі об'єктів цінного генофонду лісових деревних порід.

Метою цього дослідження є перевірка гіпотези про можливість використання лісівничо-екологічної типології, лісорослинного та лісонасінного районувань як базових наукових класифікаційних схем під час формування мережі ЛГР у західному регіоні України.

Методика та об'єкти досліджень. Дослідженнями охоплено мережу із 93 лісових генетичних резерватів. З них 58 ЛГР бука лісового, площею 2889,2 га та 35 ЛГР дуба звичайного, площею 1185,1 га (рис. 1, 2). Для проведення селекційної інвентаризації насаджень резерватів використовували шкалу М.М. Вересіна [1], за якою дерева на пробних площах розподіляли на чотири селекційні категорії – плюсові, кращі з нормальних, нормальні та мінусові. Типи кори бука лісового визначали на основі розробок лабораторії селекції і насінництва УкрНДІґрліс [9]. Мінливість дуба за типами кори досліджували із застосуванням класифікації В.В. Ієвлева [8], адаптованої для українських дібров лабораторією селекції УкрНДІЛГА [33]. Для групування ЛГР використовували лісорослинні районування рівнинної частини України [13] і Карпатського регіону [12] та чинне лісонасінне районування [10]. Польові матеріали опрацьовували з використанням методів дисперсійного та канонічного аналізу, а також багатомірного шкалування [14].

Результати та обговорення. ЛГР бука лісового відібрані на північному мегасхилі Карпат, у Передкарпатті, Опіллі, Розточчі та Західному Поділлі (див рис. 1). Високогірні популяції (910-1170 м н.р.м.) представлені у вісьмох ЛГР (№ 2, 12 у Львівській обл., № 11, 12, 14, 16, 17 в Івано-Франківській та № 6 – у Чернівецькій обл.). У середньогірському поясі (450-750 м н.р.м.) від верхньодністровських Бескидів до Буковинського передгір'я відібрано 19 ЛГР. Решта – презентують рівнинні острівні популяції бука.

Лісотипологічний спектр генетичних резерватів бука лісового досить широкий. Найбільше представлені в ЛГР свіжі та вологі бучини, значно менше – свіжі та вологі субучини. Рис. 3 а ілюструє екологічні фігури (за даними З.Ю. Герушинського [7]), як полігон для можливого пошуку кандидатів у генетичні резервати бука лісового, тобто ті типи лісорослинних умов, які не охоплені генетичними резерватами, а саме – сирі сугруди, свіжі та вологі субори.

Рис. 1. Місцезнаходження генетичних резерватів бука лісового

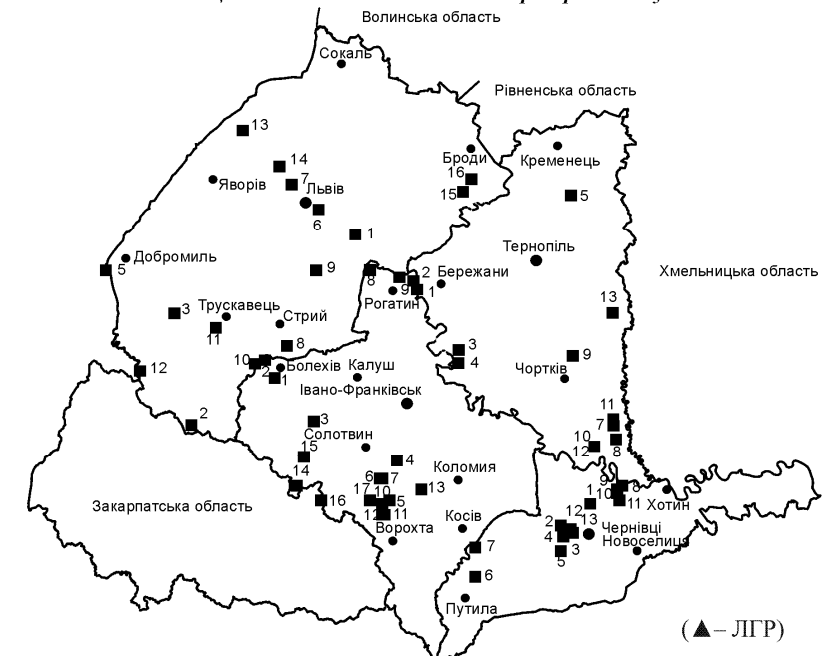

Рис. 2. Місцезнаходження генетичних резерватів дуба звичайного

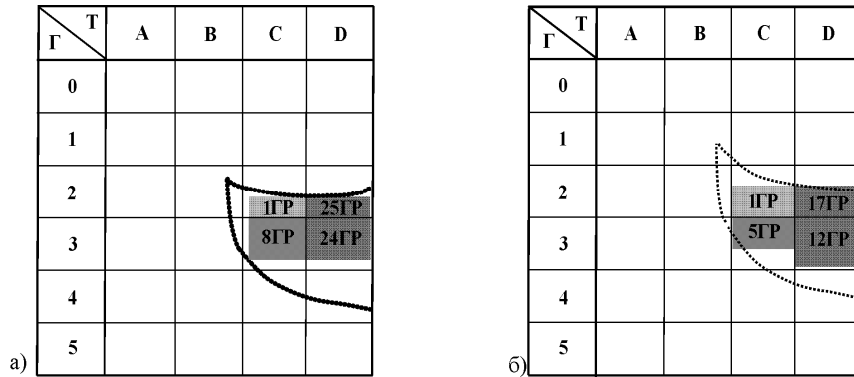

Рис. 3. Ступінь накриття мережею ЛГР екологічних фігур бука лісового (а) та дуба звичайного (б)

Генетичні резервати дуба звичайного відносно рівномірно розміщені на території Львівської та Тернопільської обл. на висотах 230-400 м н.р.м. У Чернівецькій обл. у минулі роки відібрано найбільше резерватів цієї породи, однак розташовані вони концентровано – у трьох лісництвах двох державних лісових підприємств (Чернівецькому та Хотинському) на гіпсометричних рівнях 240-410 м н.р.м. На Івано-Франківщині відібрано лише один ЛГР дуба звичайного у ДП "Надвірнянське ЛГ", який розташований на висоті 450-550 м н.р.м., тобто близько до верхньої межі культивування цієї породи на північному мегасхилі Карпатських гір.

Мережею генетичних резерватів дуба звичайного охоплено широкий спектр як широко розповсюджених, так і мало поширених типів лісу в свіжих і вологих ґрудах та сугрудах (рис. 3 б). Найбільше представлені у ЛГР свіжі та вологі грабові діброви (відповідно у 20,0 % і 22,9 % від загальної кількості резерватів). Найрідкіснішим серед типів лісу дуба звичайного у генетичних резерватах є волога букова судіброва (2,9 %). Варто зазначити, що у ЛГР презентована досить велика частка типів лісу, для яких дуб звичайний є кліматичною домішкою (22,9 %). У майбутньому необхідно зосередити увагу на пошуку насаджень – кандидатів у генетичні резервати дуба в умовах сирого діброви та сугрудкових типів лісу.

Генетичні резервати бука лісового відібрані у чотирьох лісонасінних та 11 лісорослинних районах (підрайонах, поясах), представлені 16 типами лісу та чотирма типами лісорослинних умов (ТЛУ). Результати дисперсійного аналізу свідчать, що фактори (предиктори) належності ЛГР бука до певного лісонасінного чи лісорослинного району (підрайону) істотно впливають на мінливість їх селекційної (за частками дерев різної селекційної категорії) та формової (за частками дерев з різними типами кори) структури (табл. 1). Водночас середні значення частини вищеназваних показників також розрізняються на значущому рівні між ЛГР, які згруповані за належністю до однакових типів лісу. Типи лісорослинних умов в резерватах бука в значно меншій мірі впливають на мінливість їх селекційної та формової структури.

Табл. 1. Залежність показників селекційної та формової структури ЛГР бука лісового від лісонасінних і лісорослинних районів (підрайонів), типів лісу і лісорослинних умов (значення критерію Фішера F_ϕ за результатами дисперсійного аналізу)

Параметр (частка дерев)	Лісонасінний район (підрайон)	Лісорослинний район (підрайон)	Тип лісу	Тип лісорослинних умов
Плюсових	2,47**	6,99***	1,37	2,22
Кращих з нормальних	9,52***	8,77***	2,06*	3,53*
Нормальних	3,34**	1,27	3,01**	0,59
Мінусових	4,54***	4,03***	3,39***	0,96
З гладкою корою	1,77	1,36	3,46***	2,72
З дрібно-тріщинуватою корою	3,66**	6,87***	2,27*	2,68
З тріщинуватою корою	0,40	0,84	2,33*	0,98
З грубо-тріщинуватою корою	0,78	0,78	26,9***	0,71
З лускатою корою	6,24***	13,2***	0,70	1,79

Нульова гіпотеза про відсутність залежності між змінними відкидається: * – на 5 % рівні значущості; ** – на 1 % рівні значущості; *** – на 0,1 % рівні значущості.

За допомогою канонічного аналізу ми дослідили кореляцію між фактором належності ЛГР до лісонасінного району (підрайону), лісорослинного району (підрайону), типу лісу, типу лісорослинних умов та змінними, що характеризують селекційну та формову (за типами кори) структуру їх насаджень. Як видно із табл. 2, між показниками селекційно-формової структури насаджень генетичних резерватів бука лісового та їх розподілом за лісонасінними, лісорослинними районами та типами лісу виявлено середні канонічні кореляції ($R = 0,557...0,786$). Тип лісорослинних умов і комплекс селекційних і фенотипових (за структурою кори) ознак корелюють слабо.

Табл. 2. Залежність множини показників селекційної та формової структури ЛГР бука лісового від лісонасінних і лісорослинних районів (підрайонів), типів лісу і лісорослинних умов

Фактор	Результати канонічного аналізу		
	канонічний коефіцієнт кореляції, R	χ^2	рівень значущості, p
Лісонасінний район	0,786	49,07	0,0001
Лісорослинний район	0,697	33,89	0,0002
Тип лісу	0,557	18,99	0,0404
Тип лісорослинних умов	0,474	12,98	0,225

Диференціація, яка спостерігається між ЛГР бука лісового за показниками селекційної структури та формового різноманіття, спонукала до проведення багатомірного їх шкалювання в просторі двох осей (рис. 4). Першу вісь можна інтерпретувати як міжпопуляційну мінливість селекційної структури (по горизонтальній осі вправо збільшується частка мінусових дерев). Друга вісь ілюструє (по вертикалі вниз) зниження частки гладкокорих дерев. Ординація насаджень ЛГР бука лісового у двохвимірному просторі найкраще відображає їхню належність до різних лісонасінних районів. Однак межі лісонасінних районів на 2D-графіку не є прямими, що свідчить про те, що параметри селекційної та формової структури є необхідними, але недостатніми

для ідентифікації належності популяції до лісонасінних районів. Тому варто послуговуватися також комплексом інших маркерів, як генетичних (насамперед), так і селекційних (інших фенотипових ознак).

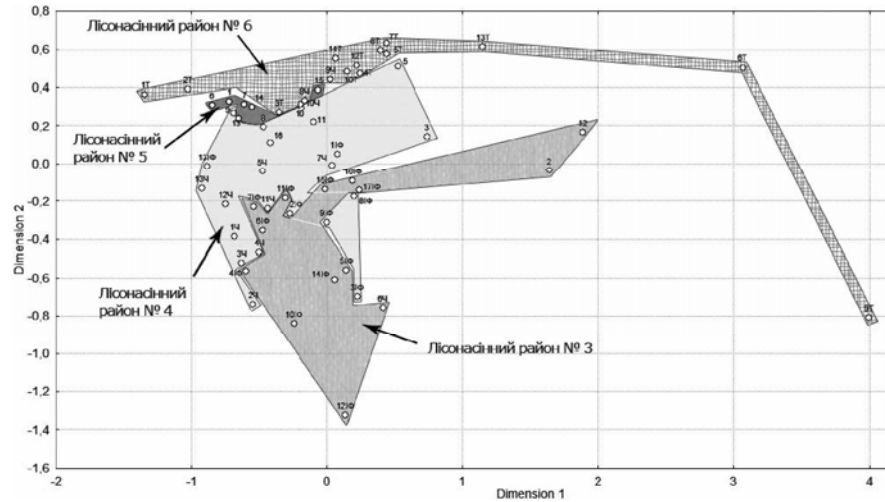

Рис. 4. Ординація насаджень ЛГР бука лісового за результатами багатомірного шкалювання (нумерації резерватів 1 Т-13 Т – у Тернопільській обл., 1 Ф-17 Ф – Івано-Франківській обл., 1 Ч-13 Ч – Чернівецькій обл., 1-17 – у Львівській обл.)

Першу вісь можна інтерпретувати як міжпопуляційну мінливість селекційної структури (по горизонтальній осі вправо збільшується частка мінусових дерев). Друга вісь ілюструє (по вертикалі вниз) зниження частки гладкокорих дерев. Ординація насаджень ЛГР бука лісового у двохвимірному просторі найкраще відображає їхню належність до різних лісонасінних районів. Однак межі лісонасінних районів на 2D-графіку не є прямими, що свідчить про те, що параметри селекційної та формової структури є необхідними, але недостатніми для ідентифікації належності популяції до лісонасінних районів. Для цього потрібно послуговуватися також комплексом інших маркерів, як генетичних (насамперед), так і інших фенотипних ознак.

Дослідження генетичного різноманіття бука лісового у Карпатському регіоні (зокрема на частині ЛГР, що охоплені нашими дослідженнями), які проведено І.М. Швадчаком разом із словацькими вченими у 90-х роках минулого століття за допомогою ізоферментного методу, вказують на існування міжпопуляційної диференціації, групування окремих популяцій та виділення трьох їх географічних груп. Виявилось, що частоти алелей у бука часто корелюють не лише з географічним, але й з висотним розміщенням популяцій [2].

Досліджені генетичні резервати дуба звичайного, що відібрані у трьох лісонасінних районах і підрайонах та чотирьох лісорослинних районах, представлені 12 типами лісу та чотирма типами лісорослинних умов. Дисперсійний аналіз виявив, що фактор (предиктор) належності ЛГР до певного лісонасінного району істотно впливає на мінливість частки кращих дерев у їх лісостанах. У той же час фактор належності до лісонасінного району впливає

на значно більшу кількість селекційних і фенотипових ознак (частку кращих з нормальних та мінусових дерев, а також відносну кількість особин з дрібно борозенчастою та грубо гребінчастою корою) (табл. 3). Водночас середні значення частини названих показників також розрізняються на значущому рівні між ЛГР, які згруповані за типами лісу (табл. 4).

Табл. 3. Параметри селекційної та формової структури насаджень ЛГР дуба звичайного, для яких встановлено стохастичну залежність від фактора належності до лісонасінних та лісорослинних районів (підрайонів)

Фактор – лісонасінний район (підрайон)			Фактор – лісорослинний район (підрайон)		
параметр (частка дерев)	F_{ϕ}	p	параметр (частка дерев)	F_{ϕ}	p
кращих з нормальних	4,48	0,019	кращих з нормальних	5,09	0,006
			мінусових	3,86	0,019
			з дрібно-борозенчастою корою	5,17	0,005
			з грубо-гребінчастою корою	3,08	0,042

За допомогою канонічного аналізу досліджено кореляцію між фактором належності ЛГР до лісонасінного району (підрайону), лісорослинного району, типу лісу, типу лісорослинних умов та змінними, що характеризують селекційну та формову (за типами кори) структуру їх насаджень.

Табл. 4. Залежність між окремими показниками селекційної та формової структури насаджень ЛГР дуба звичайного та фактором їх належності до певного типу лісу

Фактор – Тип лісу	
параметр (частка дерев)	F_{ϕ}
кращих з нормальних	3,17**
мінусових	3,00*
з лускатою корою	11,66***
з гребінчастою корою	2,80*

Нульова гіпотеза про відсутність залежності між змінними відкидається: * – на 5 % рівні значущості; ** – на 1 % рівні значущості; *** – на 0,1 % рівні значущості.

Між показниками селекційно-формової структури насаджень ЛГР дуба звичайного та їх розподілом за лісорослинними районами, типами лісу і типами лісорослинних умов виявлено значні канонічні кореляції ($R = 0,775 \dots 0,807$, $\chi^2 = 24,95 \dots 28,51$, $p = 0,005 \dots 0,015$). Належність до лісонасінних районів корелює слабо із комплексом селекційних і фенотипових (за структурою кори) ознак ($R = 0,628$, $\chi^2 = 13,55$, $p = 0,330$).

Висновки. Формування оптимальної мережі об'єктів цінного генофонду *in situ* повинно базуватися на типологічній основі з урахуванням лісорослинного та лісонасінного районування відповідної лісової породи. Це підтверджується виявленою у західному регіоні України стохастичною залежністю мінливості окремих показників селекційної та формової (за типами кори) структури насаджень генетичних резерватів бука лісового і дуба звичайного від фактора належності їх до лісонасінних і лісорослинних районів (підрайонів), типів лісу та лісорослинних умов. Для бука лісового між цими предикторами та комплексом показників селекційно-формової структури

ЛГР виявлені середні ($R = 0,557...0,786$), а для дуба звичайного – дещо тісніші канонічні кореляції ($R = 0,775...0,807$).

Вивчення ступеня покриття мережею ЛГР типологічних ареалів відповідних деревних порід дало змогу визначити екологічний полігон для можливого пошуку кандидатів у генетичні резервати (для бука – сирі бучини, свіжі та вологі чистобукові субори, для дуба звичайного – сирі діброви та сугрудкові типи лісу).

Література

1. Вересин М.М. Справочник по лесному селекционному семеноводству / М.М. Вересин, Ю.П. Ефимов, Ю.А. Арефьев. – М. : Агропромиздат, 1985. – 245 с.
2. Вишны Й. Генетическое разнообразие и дифференциация популяций бука (*Fagus sylvatica* L.) на Украине. Украинские Карпаты и прилегающие территории / Й. Вышны, И. Швадчак, Б. Компс, Д. Гемери, Л. Пауле // Генетика. – 1995. – Т. 31, № 11. – С. 1540-1551.
3. Волосянчук Р.Т. Методичні підходи до оцінки об'єктів збереження генофонду листяних деревних порід *in situ* та їх сучасний стан у лівобережному Лісостепу України / Р.Т. Волосянчук, С.А. Лось, Л.А. Торосова, Т.Л. Кузнецова, Л.И. Терещенко, В.Г. Григорьев // Лісівництво і агролісомеліорація : зб. наук. праць. – Харків : Вид-во УкрНДЛГА. – 2003. – Вип. 104. – С. 50-57.
4. Гайда Ю.І. Лісівничо-екологічні основи збереження і сталого використання лісових генетичних ресурсів в західному регіоні України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук: спец. 06.03.01 – "Лісові культури та фітомеліорація" / Юрій Іванович Гайда; НЛТУ України. – Львів, 2012. – 40 с.
5. Гайда Ю.І. Оптимізація величини об'єктів цінного генофонду лісових деревних порід *in situ* / Ю.І. Гайда // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.9. – С. 36-45.
6. Гайда Ю.І. Структурно-просторова організація об'єктів цінного генофонду лісових деревних порід *in situ* / Ю.І. Гайда // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.3. – С. 28-35.
7. Герушинський З.Ю. Типологія лісів Українських Карпат / З.Ю. Герушинський. – Львів : Вид-во "Піраміда", 1996. – 208 с.
8. Иевлев В.В. Формы дуба черенчатого по корке / В.В. Иевлев // Труды Воронежского Государственного заповедника. – Воронеж. – 1972. – Вип. 18. – С. 54-64.
9. Лісові генетичні ресурси та селекційно-насіниницькі об'єкти Львівщини / Яцик Р.М., Дейнека А.М., Парпан В.І. та ін. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ ПНУ, 2006. – 312 с.
10. Молотков П.І. Настанови з лісового насінництва / П.І. Молотков, І.М. Патлай, Н.І. Давидова, І.М. Швадчак, Ю.І. Гайда. – Харків : Вид-во УкрНДЛГА, 1993. – 58 с.
11. Положення із виділення, збереження та сталого використання генетичного фонду лісових деревних порід в Україні / Ю.І. Гайда, Р.М. Яцик, Р.Т. Волосянчук, С.А. Лось, Л.І. Терещенко та інші // Наукові основи збалансованого ведення лісового господарства в Карпатському регіоні : зб. реком. УкрНДГірліс. – Івано-Франківськ : Вид-во УкрНДГірліс. – 2012. – Вип. 4. – С. 231-263.
12. Порадник карпатського лісівника / за ред. М.В. Чернявського, В.І. Парпана. – Івано-Франківськ : Вид-во "Фоліант", 2008. – С. 92-114.
13. Справочник лесоведа / П.С. Пастернак, П.И. Молотков, И.Н. Патлай и др. / под ред. П.С. Пастернак. – К. : Вид-во "Урожай", 1990. – 296 с.
14. Халафян А.А. STATISTICA 6.0. Статистический анализ данных : учебник. – Изд. 3-е, [перераб. и доп.] / А.А. Халафян. – М. : ООО "Бином-Пресс", 2008. – 512 с.
15. Bonfils P. Das Schweizerische Programm zur Erhaltung forstgenetischer Ressourcen / P. Bonfils, R. Finkeldey // Erhaltung genetischer Ressourcen im Wald. – Normen, Programme, Maßnahmen (Geburek Th., Heinze B. (Hrgs.). – Ecomed, Verlagsgesellschaft Landsberg, 1998. – S. 136-150.
16. Graudal L. A systematic approach to the conservation of genetic resources of trees and shrubs in Denmark / L. Graudal, E.D. Kjaer, S. Canger // Forest Ecology and Management. – 1995. – № 73. – Pp. 117-134.
17. Mannsberger G. Forstgenetische Ressourcen aus forstpolitischer Sicht am Beispiel Österreichs / G. Mannsberger / Geburek Th., Heinze B. (Hrgs.) // Erhaltung genetischer Ressourcen im

Wald. – Normen, Programme, Maßnahmen. – Ecomed, Verlagsgesellschaft Landsberg, 1998. – S. 2-11.

18. Müller F. Das österreichische Programm zur Erhaltung forstgenetischer Ressourcen / F. Müller, U. Schultze / Geburek Th., Heinze B. (Hrgs.) // Erhaltung genetischer Ressourcen im Wald – Normen, Programme, Maßnahmen. – Ecomed, Verlagsgesellschaft Landsberg, 1998. – S. 120-135.

19. The state of forest genetic resources in Ukraine (the materials prepared at request of FAO for drawing up The Report on the State of the World's Forest Genetic Resources) : manuscript / Considered at the meeting of Scientific Council of Ukrainian Research Institute of Forestry and Forest Melioration dated 04.05.2012, Report No. 6. – Kharkiv, 2012. – 57 p.

Гайда Ю.І., Яцик Р.М., Парпан В.І. Лесоводственно-экологические особенности формирования сети объектов сохранения лесных генетических ресурсов

Освещены подходы, которые используются в разных странах при формировании сети объектов ценного генофонда лесных древесных пород. На примере генетических резерватов бука лесного и дуба обыкновенного в Западном регионе Украины проведена оценка возможности использования лесорастительного, лесосеменного районирования и лесной типологической классификации как основания для такой сети. Выявлена стохастическая зависимость изменчивости отдельных показателей селекционной и формовой (по типам коры) структуры насаждений генетических резерватов бука лесного и дуба обыкновенного от фактора принадлежности их к лесосеменному и лесорастительному районам (подрайонам), типов леса и лесорастительных условий. Для бука установлены средние ($R = 0,557...0,786$), а для дуба – более тесные канонические корреляции ($R = 0,775...0,807$) между этими предикторами и комплексом показателей селекционно-формовой структуры лесных генетических резерватов.

Ключевые слова: ценный генофонд, лесные генетические резерваты, лесорастительное районирование, лесосеменное районирование, лесная типология.

Hayda Yu.I., Yatsyk R.M., Parpan V.I. The forestry-ecological features of formation of a network of objects to preserve forest genetic resources

The article highlights the approaches used in different countries for formation of a network of objects of valuable gene fund of forest tree species. The possibility of using forest vegetation and forest seed zoning, as well as forest typological classification on the basis of a preserve network of the European beech and pedunculate oak genetic reserves in Western Ukraine was evaluated. A stochastic dependence of variability of certain characters of selection and form (by the type of rind) structure of stands of beech and oak genetic reserves on the factor of their belonging to forest seed and forest vegetation districts (sub-districts), forest types and site conditions was determined. Average canonical correlation ($R = 0,557...0,786$) between these predictors and a set of indicators of selection-form structure of genetic reserves was detected for the European beech and more significant canonical correlation ($R = 0,775...0,807$) was determined for pedunculate oak.

Keywords: valuable forest gene fund, forest genetic reserves, forest vegetation zoning, forest seed zoning, forest typology.

УДК 581.526.42:630.4

Доц. В.М. Скробала, канд. с.-г. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ФІТОЦЕНОЛОГІЧНА ТИПОЛОГІЯ ЛІСІВ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

Доміnantну класифікацію лісової рослинності можна представити у вигляді двовимірної таблиці, яка характеризує розподіл доміnantних видів трав'яного покриття у розрізі субформацій і формацій. На основі математичної формалізації доміnantної класифікації лісової рослинності методами непрямої ординації запропоновано узагальнену типологічну схему лісів Українських Карпат.